

APĂRAREA ONOAREI, DEMNITĂȚII ȘI REPUTAȚIEI PROFESIONALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victoria ALBU,
studentă, anul I, USM
Teodor CĂRNAȚ,
dr. hab. în drept, cond. științific

Omul reprezintă valoarea supremă a societății, iar onoarea, demnitatea și reputația profesională sunt atribute fundamentale ale omului și fără protecția lor nu putem concepe protecția omului în societate sau, altfel spus, a valorilor fundamentale ale societății.

Onoarea este, în primul rând, aprecierea societății dată personalității, deci, depinde foarte mult de principiile morale impregnate în conștiința comunității sociale¹. *Lezarea onoarei* presupune că reclamantul simte (sau consideră potențial posibilă) schimbarea opiniei societății despre sine. E vorba de o discreditare a omului în fața opiniei publice. Aceasta este accepțiunea în care sunt utilizate în practică articolele pertinente din legislația civilă.

În ceea ce privește *demnitatea*, aceasta este definită de majoritatea teoreticienilor ca „autoaprecierea personalității bazată pe aprecierea ei de către societate”². Demnitatea este o noțiune foarte largă, bogată în conținut și, prin natura sa, profund dialectică. În teoria eticii, demnitatea este determinată ca o categorie a conștiinței morale ce exprimă concepția despre valoarea fiecărui om ca o personalitate morală, de asemenea, o categorie a eticii, care înseamnă o atitudine morală deosebită a omului față de sine însuși și atitudinea societății, a statului și a altor comunități față de el, în care se recunoaște valoarea personalității.

Spre deosebire de onoare, demnitatea nu este pur și simplu aprecierea corespunderii personalității și a faptelor sale normelor sociale (morale), dar este în primul rând perceperea de către persoană a valorii sale ca om în general (demnitate umană), ca o personalitate concretă (demnitate personală), ca un profesionist.

În special, în noul Cod civil al Republicii Moldova, în art.16, a fost inclusă noțiunea de *reputație profesională*. Aceasta este definită ca „reflectarea

calităților profesionale ale persoanei în conștiința socială, însoțită de aprecierea pozitivă a societății”³. Persoana poate fi atât fizică, cât și juridică. În principiu, persoana poate avea și o reputație „proastă”, negativă, dar mai des acest termen se utilizează în sens pozitiv. „Reputația profesională face corp comun cu reputația (onoarea) persoanei, fiindcă conține aprecierea publică a unor calități distinse ale persoanei”⁴. Delimitarea calităților profesionale de cele neprofesionale se poate aplica doar persoanelor fizice, deoarece persoana juridică este constituită de la bun început pentru afaceri, ceea ce presupune exercitarea calităților profesionale de membrii componenți.

Dreptul la onoare și demnitate reprezintă un drept fundamental. Deși Constituția Republicii Moldova nu consacră acestui drept un articol aparte, art.32 alin.(2) al Constituției prevede că „libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie”. Această stipulație presupune egalitatea dreptului la onoare și demnitate cu dreptul la libera exprimare, adică garantarea acestuia la nivelul unui drept fundamental, cel puțin atunci când intră în contradicție cu dreptul (fundamental) la libera exprimare. Mai mult, dreptul la exprimare este fundamental până în momentul când este lezat dreptul la onoare și demnitate. Când aceasta se întâmplă, nu mai există dreptul la exprimare.

Conform art.32 din Constituția RM, fiecărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice. Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

Problematika apărării onoarei, demnității și reputației profesionale rămâne a fi deosebit de complexă, fiind marcată de imposibilitatea elaborării unor norme care să permită maximum de obiectivitate și echitate în aplicarea lor.

Prezintă dificultate stabilirea unei granițe echitabile între dreptul la libera exprimare și dreptul la onoare, demnitate și reputație profesională. Democratizarea continuă a societății impune realizarea unei concilierii între aceste drepturi, astfel încât protecția dreptului la onoare, demnitate și reputație profesională să nu afecteze substanțial libertatea de exprimare și să nu-i amenințe calitatea de fundament al societății democratice. Pentru a asigura această finalitate, este necesar a aplica regulile stabilite prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului drept criterii pentru aprecierea legitimității restrângerii libertății de exprimare. În același timp, nu putem vorbi despre obligația aplicării necondiționate a standardelor europene sau a experienței țărilor cu o democrație avansată. La orice aplicare a dreptului trebuie să se pună în balanță valorile pe care acesta le protejează în societatea respectivă, la momentul respectiv sau în perspectivă.

În altă ordine de idei, ne exprimăm părerea că schimbările pozitive nu necesită neapărat modifi-

cări ale legislației, deseori ele se asigură printr-o interpretare a legii ce corespunde exigențelor sociale. În acest sens, rolul judecătorului este fundamental: el trebuie să aprecieze corect situația în fiecare caz concret, daunele produse, intențiile răspânditorului informației. În societatea democratică unele categorii de persoane trebuie să suporte un nivel sporit de critică, iar altele, ca de exemplu mass-media, să fie tolerate într-o măsură mai mare. Libertatea de exprimare este un fundament al democrației și orice atingere adusă acesteia trebuie să fie studiată minuțios sub aspectul necesității și eventualelor consecințe.

Referințe:

1. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la aplicarea legislației despre apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale nr.8 din 09.10.2006.
2. Анисимов А.Л. Честь, достоинство, деловая репутация: гражданско-правовая защита. – Москва, 1994, с. 14.
3. Эрделевский А.М. Компенсация морального вреда. – Москва, 1996, с.16.
4. Hotărârea Plenului CSJ cu privire la aplicarea legislației despre apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale nr.8 din 09.10.2006.

*

* * *